

DEN DANSKE DOMMERFORENING,
FORMANDEN.

Socialministeriet
Departementet
Holmens Kanal 22
1060 København K
Den 4. maj 1999
J.nr. 56/1999

Ændring af serviceloven m.v.: Frihedsindgreb over for psykisk handicappede voksne.

I brev af 28. april 1999 (Sociallovskontor, 2. kt., j.nr. 700-66) har Socialministeriet anmodet om en udtalelse om forslag til lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Om magt-anvendelse og andre indgreb i selvbestemmelseretten m.v. og om øget fleksibilitet i sammensætningen af koordinationsudvalg) – lovforslag nr. L 195.

Lovforslaget er fremsat den 17. marts 1999, uden at domstolene er hørt. Høringen nu sker på grund af en forespørgsel fra Vestre Landsrets præsident. Af hensyn til behandlingen i Folketingets Socialudvalg er fristen for en udtalelse fastsat til den 5. maj 1999.

Det er meget beklageligt, at Dommerforeningen og domstolene i det hele taget ikke har været inddraget i det lovforberedende arbejde og ikke er blevet hørt tidligere, selv om lovforslaget drejer sig om retssikkerheden ved indgreb mod den personlige frihed, hvilket er et kerneområde for domstolenes funktion i samfundet. Konkret vedrører lovforslaget også adgangen til domstolsprøvelse og har dermed umiddelbart konsekvenser for domstolenes virksomhed.

Med den helt usædvanligt korte høringsfrist er det desværre ikke muligt at kommentere lovforslaget detaljeret. Dommerforeningen fremsætter derfor kun nogle overordnede bemærkninger af retssikkerhedsmæssig karakter.

Iøjnefaldende er, at selv om hensigten med lovforslaget er at styrke retssikkerheden for de berørte, *begrænser forslaget i betænkelig grad adgangen til domstolsprøvelse.*

Med den nuværende retstilstand er området ikke reguleret, men hvis nogen mener, at deres personlige integritet er krænket, f.eks. ved et indgreb fra plejepersonale, vil den pågældende

kunne indbringe sagen for domstolene. Fremover skal dette efter forslaget kun være muligt ved indgreb, der har karakter af frihedsberøvelse, jf. forslaget § 109 k.

Ved disse de alvorligste frihedsindgreb, tvungen tilbageholdelse i boligen efter § 109 c og tvungen optagelse i særlige botilbud efter § 109 e, kan indgrebets lovlighed endvidere kun prøves i én instans, nemlig landsretten, selv om adgangen til toinstansprøvelse i øvrigt er et grundlæggende princip i retsplejen i Danmark og i de lande, vi normalt sammenligner os med. Tvangsfjernelse af børn er en af de meget få – og i øvrigt en uheldig – undtagelse fra denne regel. Den har imidlertid særlige grunde, og situationen kan ikke sammenlignes med berøvelse af den personlige frihed.

Prøvelse ved Den Sociale Ankestyrelse kan *ikke* erstatte domstolsprøvelse som en form for »første instans«, fordi Ankestyrelsen savner den uafhængighed, der er grundlæggende for domstolene. Endvidere giver prøvelse ved Ankestyrelsen typisk ikke samme adgang til bevisførelse. I de fleste sager er dette uden større praktisk betydning, men det væsentligste ved adgangen til domstolsprøvelse af frihedsberøvelse er heller ikke de mange tilfælde, hvor indgrebet er berettiget, men evnen til at opfange de få tilfælde, hvor berettigelsen kan være tvivlsom.

Eftersom Højesteret kun bør behandle sager af principiel karakter og ikke andre sager, uanset afgørelsens indgribende konkrete betydning, bør domstolsprøvelse i første instans ske ved byretterne med fri adgang til anke til landsretterne. Dette svarer også til den almindelig retsplejemæssige tendens f.eks. i Retsplejerådets overvejelser vedrørende en generel reform af den civile retspleje. Det svarer desuden til den gældende ordning efter retsplejelovens kapitel 43 a om prøvelse af administrativ frihedsberøvelse.